

Sygn.akt III AUa 748/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SO del. Marzanna Rogowska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 października 2014 r. w B.

sprawy z odwołania M. M. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o nienależnie pobrane świadczenia

na skutek apelacji wnioskodawcy M. M. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 marca 2014 r. sygn. akt V U 1525/13

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję z dnia 18 lipca 2013 r. w ten sposób, że stwierdza, iż M. M. (1) nie pobrał świadczenia nienależnego w okresie od 1 kwietnia 2009 r. do 30 kwietnia 2013 r. i nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty 11.414,32 zł, o której mowa w punkcie 5 wspomnianej wyżej decyzji ;

II. tytułem zwrotu kosztów procesu zasądza od Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w B. kwotę 150 (sto pięćdziesiąt) złotych na rzecz M. M. (1).

Sygn. akt III AUa 748/14

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 18 lipca 2013 r. wydaną w oparciu o przepisy art. 28 w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. nr 50, poz. 291 z późn. zm.) z urzędu zmniejszył M. M. (1) wypłatę renty rolniczej od dnia 1 sierpnia 2013 roku z powodu potrącenia nienależnie pobranego świadczenia wskazując, iż M. M. (1) nienależnie pobierał świadczenie w okresie od 01.04.2009 r do 30.04.2013 r. mimo, że po rozwiązaniu umowy dzierżawy w dniu 19.03.2009 roku figurował jako właściciel gospodarstwa rolnego.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył M. M. (1) zarzucając błędne ustalenie stanu faktycznego polegające na mylnym stwierdzeniu, że od dnia 19 marca 2009 roku był on właścicielem gospodarstwa rolnego. W uzasadnieniu wskazał, że działka o numerze (...) położona w M. - po rozwiązaniu w dniu 19 marca 2009 roku umowy dzierżawy z R. S. - została podzielona na 8 działek, z których jedną sprzedał E. i D. L.. Odwołujący wskazał, że pozostałe działki

nie nadają się do uprawy rolnej ponieważ na ich znacznej części rośnie kilkunastoletni las, nie można zatem o nich mówić jako o gospodarstwie rolnym.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację z uzasadnienia decyzji, a ponadto wskazując, że odwołujący był pouczony o okolicznościach powodujących zawieszenie lub zmniejszenie emerytury - renty z ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 4 marca 2014 r. odwołanie to oddalił ustalając między innymi, iż decyzją z 13 maja 2003 roku r. organ rentowy przyznał M. M. (1) prawo do renty rolniczej do dnia 31 maja 2004 roku przy czym część uzupełniająca świadczenia podlegała zawieszeniu w 100% z powodu niezaprzeszczenia prowadzenia działalności rolniczej (k. 41-42). Po przedstawieniu umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego zawartej w dniu 29 maja 2003 roku pomiędzy M. M. (1) a R. S. decyzją z dnia 3 lipca 2003 roku podjęto wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% (k. 56). Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 13 listopada 2003 roku przyznał M. M. (1) rentę inwalidzką rolniczą w związku chorobą zawodową poczynając od dnia 1 marca 2003 roku do 30 sierpnia 2004 roku w związku z czym decyzją z dnia 9 grudnia 2003 roku organ rentowy zawiesił wypłatę renty rolniczej, która była świadczeniem niższym niż przyznana renta w związku z chorobą zawodową (k. 71-72). Kolejne decyzje Prezesa KRUS (z dnia 16 sierpnia 2004 roku, 27 sierpnia 2007 roku, 20 sierpnia 2009 roku i 12 października 2011 roku) przyznawały M. M. (1) rentę rolniczą na kolejne okresy aż - do 30 września 2013 roku. Decyzje te zawierały pouczenie, iż niezaprzeszczenie prowadzenia działalności rolniczej spowoduje zawieszenie wypłaty części uzupełniającej renty. W dniu 19 marca 2009 roku odwołujący rozwiązał umowę dzierżawy z R. S., o czym nie poinformował organu rentowego. Decyzją z dnia 15 maja 2013 roku zawieszono od dnia 1 czerwca 2013 roku wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% w związku z wygaśnięciem umowy dzierżawy (k. 166). W dniu 24 maja 2013 roku M. M. (1) zawarł umowę dzierżawy z K. G. (1) na mocy której wydzierżawił jej swoje gospodarstwo rolne (k.167). Na mocy decyzji z dnia 10 czerwca 2013 roku organ rentowy podjął wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% od dnia 01.06.2013 roku w związku z przedłożoną umową dzierżawy (k. 186).

W sprawie bezspornym było, że M. M. (1) jest właścicielem działki nr (...) położonej w M.. Od 29 maja 2003 roku dzierżawił ją R. S.. Umowa dzierżawy została rozwiązana w dniu 19 marca 2009 roku. Po podzieleniu posiadanej nieruchomości M. M. (1) zbył działkę o powierzchni 0,2470 ha oraz udział 1/6 w działce rolnej o powierzchni 0,1267ha E. i D. L. (akt notarialny z dnia 22 kwietnia 2009 roku, k. 9-16). Pozostała część gospodarstwa o powierzchni 1,0504 ha została wydzierżawiona na rzecz K. G. (1) umową dzierżawy z dnia 24 maja 2013 roku.

Odnosząc powyższe ustalenia do przepisów prawa materialnego Sąd Okręgowy wskazał, iż w myśl art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. nr 50, poz. 291 z późn. zm.) wypłata części uzupełniającej emerytury lub renty ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestął prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7, 9 i 10. Natomiast zgodnie z ust. 4 art. 28 ustawy uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestął prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle cytowanego przepisu, po rozwiązaniu umowy dzierżawy z R. S. M. M. (1) jako właściciel gospodarstwa rolnego nie był uprawniony do pobierania części uzupełniającej renty - a zatem jego odwołanie uznać należy za niezasadne. Odwołujący kwestionował decyzję organu rentowego podnosząc, że nie prowadził działalności gospodarczej, jednakże należy przy tym wskazać, że w umowie dzierżawy zawartej z K. G. (1) sam potwierdził przeznaczenie rolnicze posiadanej nieruchomości. Z treści umowy dzierżawy wynika, że jej przedmiotem jest gospodarstwo rolne o powierzchni 1,0504 ha. Umowa dzierżawy została zarejestrowana w Starostwie Powiatowym w B. i na jej podstawie dokonano odpowiednich zmian w dokumentacji ewidencyjnej. Zatem również dokumenty wystawiane przez Starostwo Powiatowe potwierdzają powierzchnię nieruchomości oraz jej kwalifikację jako gruntów ornych i użytków rolnych wielkości 1.0504 ha (k.189-190). M. M. (1) zaprzeczał, aby wykorzystywał grunty na prowadzenie działalności rolniczej jednakże przyznał, że formalnie charakter gruntu nie zmienił się i nadal figurują one jako grunty orne. W postępowaniu sądowym K. G. (1) potwierdziła zawarcie umowy dzierżawy wskazanej treści z M. M. (1). Dodatkowo zeznała, że prowadzi z odwołującym wspólne gospodarstwo domowe (k. 43). Zawnioskowani przez odwołującego świadkowie W. A., R. K. oraz J. Z. nie znali treści umowy dzierżawy i nie potrafili wskazać jakich gruntów dotyczyła ani gdzie są one położone.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym (Dz. U z 2013 r. po. (...)) za gospodarstwo rolne uważa się obszar gruntów, o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki, nieposiadającej osobowości prawnej. W świetle przepisu tej ustawy uznać należy zdaniem Sądu Okręgowego, iż M. M. (1) jest właścicielem gospodarstwa rolnego. Z informacji Urzędu Miejskiego w C. wynika, iż M. M. (1) do dnia 31 maja 2013 roku był podatnikiem podatku rolnego za grunty rolne o powierzchni 1, (...), które następnie przekazał w dzierżawę K. G. (1). Jednocześnie Urząd wskazał, że nie posiada wiedzy o ewentualnym przekształceniu gruntów na cele inne niż rolnicze (k. 46) M. M. (1) przyznał, że płaci podatek rolny. Wyjaśniał, że nie zmieniał przeznaczenia gruntów, ponieważ chciał te działki sprzedać.

Nie kwestionując zamiarów sprzedaży działek przez odwołującego stwierdzić należy zdaniem Sądu Okręgowego, iż w okresie którego dotyczy decyzja o wstrzymaniu wypłaty części renty odwołujący był właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni przekraczającej 1 ha i prowadził na tych gruntach działalność rolniczą. Powierzchnię jego nieruchomości oraz przeznaczenie gruntów potwierdza treść umowy dzierżawy zawarta z K. G. (1) oraz dokumenty ze Starostwa Powiatowego. Zdaniem Sądu pierwszej instancji umowa dzierżawy zawarta z K. G. (1) jako sprzeczna z treścią art. 28 ust. 4 pkt c) ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest nieważna, gdyż wnioskodawca i K. G. (1) prowadzi wspólne gospodarstwo domowe (n.cz.00:19:50, k. 43). K. G. (1) nie otrzymuje żadnego świadczenia z ubezpieczeń społecznych, jest rozwiedziona. Otrzymuje zasiłek z opieki społecznej. Wydierżawiła gospodarstwo od wnioskodawcy aby on nie miał zawieszony renty. Z tego gospodarstwa korzysta z drzewa (k. 43). Podatek rolny z tytułu tego gospodarstwa opłaca dzierżawca (k. 46 - informacja Burmistrza C.). Sąd ustalił w niniejszej sprawie, iż udział wnioskodawcy wynoszący 4/6 wydzielony odwołującemu do korzystania jest gospodarstwem rolnym, o którym mowa w art. 1 oraz art. 2 ust. 1 ustawy z 15 listopada 1984r. o podatku rolnym (t.j. Dz.U. z 2006r., Nr 136, poz. 989). W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawca prowadzi działalność na posiadanym udziale w gospodarstwie rolnym, korzysta z drzewa, zasiewa warzywa, prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z K. G. (1), opłaca należny podatek i decyduje o przeznaczeniu gruntów dzieląc je na działki budowlane i następnie sprzedając.

W konsekwencji powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawca stosownie do art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) - który ma zastosowanie w przedmiotowej sprawie w oparciu o art. 52 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników - pobrał nienależnie świadczenie i jest obowiązany do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenie uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Chodzi tu o pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, by pobierający świadczenie mógł odnieść je do swojej sytuacji. Pouczenie o zasadach zawieszenia lub zmniejszenia wypłaty części uzupełniającej renty oraz wyjaśnienie kiedy uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej znajdowało się na wymienionych wyżej decyzjach rentowych. Zdaniem Sądu pouczenie to jest jasne i zrozumiałe.

W myśl art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata. Stąd też obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia Sąd Okręgowy ograniczył organ rentowy do okresu od dnia 1 maja 2010 roku do 30 kwietnia 2013 roku odstępując od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 kwietnia 2009 roku do 30 kwietnia 2010 roku.

M. M. (3) wywiódł apelację od wyżej przedstawionego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4 marca 2014 roku zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię, a mianowicie art. 28 ust. 1, 3 i 4 pkt 1 lit. a-d, art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez przyjęcie, że ubezpieczony w okresie od 1 kwietnia 2009 roku do dnia 30 kwietnia 2013 roku prowadził działalność rolniczą w rozumieniu tychże przepisów,

2. naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię, a mianowicie art. 3 ust 1 pkt 1 ustawy o podatku rolnym i ustalenie, iż sam fakt opłacania podatku rolnego jest dowodem prowadzenia działalności rolniczej, kiedy to z treści wyżej wymienionego przepisu wynika, iż obowiązek opłacania podatku rolnego spoczywa na osobie będącej właścicielem gruntu i nie ma związku z prowadzoną działalnością rolniczą za wyjątkiem oddania gruntu w dzierżawę.

3. naruszenie art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i art. 52 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez ich błędne zastosowanie w sprawie pomimo tego, iż świadczenie pobrane przez ubezpieczonego było świadczeniem nienależnym,

4. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego z pominięciem dowodów świadczących na korzyść ubezpieczonego w szczególności:

- treści decyzji Burmistrza C. nr 28W/08 z dnia 11 sierpnia 2008 roku o warunkach zabudowy, z której wynika, iż już w tym okresie M. M. podjął decyzję o podziale nieruchomości na 7 działek z przeznaczeniem wydzielonych nieruchomości na sprzedaż pod zabudowę jednorodzinną a na wydzielonych działkach mogło powstać 6 budynków, co w połączeniu z faktem sprzedaży dwóch działek, przekonuje o tym, iż M. M. nie prowadzi na nich działalności rolniczej,

- treści decyzji Burmistrza C. z dnia 9 lutego 2009 roku i 25 lutego 2009 roku zatwierdzających projekt podziału nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) stanowiącej własność M. M.,

- treści aktu notarialnego z dnia 22 kwietnia 2009 roku, z której wynika, iż na działce oznaczonej numerem (...) ustanowiony został dojazd do pozostałych działek, o czym przekonuje również zbycie na rzecz kupujących działki udziału w tej nieruchomości w wymiarach po 1/6,

- złożonych przez ubezpieczonego zdjęć obrazujących stan nieruchomości, które same w sobie przekonują o niemożności prowadzenia na tych nieruchomościach działalności rolniczej,

- zeznań świadków - w szczególności K. G., z których wynika, iż M. M. jak i świadek na przedmiotowych gruntach nie prowadzą działalności rolniczej, jak również zeznań M. M., z których wynika, iż działki zostały podzielone z uwagi na chęć ich sprzedaży na cele budowlane, co było powodem rozwiązania umowy dzierżawy z poprzednim dzierżawcą jak również odnośnie stanu zdrowia ubezpieczonego, który uznany został za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym i nie prowadzi na działkach działalności rolniczej,

5. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym polegającą na uznaniu, iż ubezpieczony w okresie od 2009 do 2013 roku prowadził na działkach działalność rolniczą,

6. niewyjaśnienie okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia w szczególności nie przesłuchanie świadków na okoliczności wnioskowane przez ubezpieczonego, a ograniczenie się wyłącznie do pytań dotyczących umowy dzierżawy,

Wskazując na powyższe zarzuty apelacja wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania M. M. (1) w całości

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna, aczkolwiek część zarzutów w niej podniesionych jest nietrafna.

Przede wszystkim jednak trzeba zauważyć, iż z nieznanymi powodami wielu skarżących w pierwszej kolejności podnosi zarzuty naruszenia prawa materialnego choć logika nakazywałaby formułowanie zarzutów rozpocząć od zarzutów natury procesowej. Rozmijając się zatem ze schematem wniesionej apelacji Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności rozważył zarzuty natury procesowej, mają one bowiem bezpośredni wpływ na prawidłowość dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny stoi przy tym na stanowisku, iż zarzut naruszenia prawa materialnego w zasadzie można podnosić jedynie wówczas, gdy nie kwestionuje się dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych. Zarzut naruszenia prawa materialnego winien być bowiem odnoszony do określonego stanu faktycznego - który skarżący akceptuje - a do którego to stanu faktycznego wadliwie zastosowano prawo materialne. Naruszenie prawa materialnego, jak wiadomo, może nastąpić bądź poprzez jego błędną wykładnię - czyli poprzez mylne rozumienie treści określonej normy prawnej, albo poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, czyli poprzez błędne uznanie, iż do danego ustalonego stanu faktycznego ma zastosowanie dany przepis prawa materialnego, albo też odwrotnie, tzn. przepis, który winien mieć zastosowanie w danym stanie faktycznym - nie został zastosowany (szerzej w tym zakresie por. postanowienie SN z 15.10.2001r. I CKN 102/99; wyrok SN z 05.10.2000r. II CKN 300/00; postanowienie z 28.05.1999r. I CKN 267/99 Prok. i Pr. 1999/11-12/34; wyrok SN z 19.01.1998r. I CKN 424/97 OSNC 1998/9/136 i inne). Zdaniem Sądu Apelacyjnego nawet część zarzutów apelacyjnych sformułowanych jako zarzuty naruszenia prawa materialnego ma w istocie charakter procesowy. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie ma wyjaśnienie jednej istotnej okoliczności faktycznej, a mianowicie tego czy skarżący w okresie którego dotyczy zaskarżona decyzja prowadził działalność rolniczą czy też nie, a zatem istotnym w sprawie zarzutem jest to czy Sąd Okręgowy poczynił swoje ustalenia w tym zakresie z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c. Podzielenie tego zarzutu przez Sąd Apelacyjny czyniło w zasadzie bezprzedmiotowymi podniesione zarzuty naruszenia prawa materialnego, które skarżący odnosi do innego stanu faktycznego, niż przyjął Sąd Okręgowy za podstawę orzeczenia. Uznając za zasadny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny przypomina, iż przepis ten statuuje w polskiej procedurze zasadę swobodnej oceny dowodów, która to ocena w pierwszej kolejności należy do Sądu pierwszej instancji, a Sąd drugiej instancji może w nią ingerować (jeżeli nie przeprowadza własnego postępowania dowodowego) tylko w

uzasadnionych przypadkach, kiedy przedstawiona przez Sąd niższej i instancji ocena dowodów budzi wątpliwości. Tak jest właśnie w niniejszej sprawie, gdzie Sąd Okręgowy nie dość wnikliwie rozważył zebrany w sprawie materiał dowodowy, którego rozważenie przez Sąd Apelacyjny doprowadziło do odmiennego wniosku co do tego, czy skarżący w spornym okresie prowadził działalność rolniczą. Jak wiadomo przepis art. 233 §1 k.p.c. z jednej strony uprawnia sąd orzekający do swobodnej oceny, materiału dowodowego, z drugiej natomiast strony nakłada na ten Sąd obowiązek nie doznający wyjątku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału i uwzględnienia wszystkich dowodów przeprowadzonych (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2000 r. V CKN 1504/00 LEX nr 533877; uzasadnienie postanowienia SN z 29.10.1996 r., III CKN 8/96 - OSNC 1997, nr 3, poz. 30; postanowienie SN z dnia 18 lipca 2002 r. IV CKN 1256/00 LEX nr 8026; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2002 r. IV CKN 1218/00 LEX nr 802667; Wyrok SN z dnia 29 listopada 2002 r. IV CKN 1574/00 LEX nr 78327). Czyniąc zadość treści tego przepisu Sąd Apelacyjny wskazuje po pierwsze, iż jako Sąd drugiej instancji uprawniony jest nawet do dokonania odmiennych ustaleń faktycznych niż te, które stanowiły podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji i to bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenie (por. uchwała Sądu Najwyższego składu 7 sędziów III CZP 59/98 z dnia 23 marca 1999 r. (OSNC 1999/7-8/124, Prok.i Pr.-wkł. 1999/5/31, Wokanda 1999/5/1, Biul.SN 1999/3/5, M.Prawn. 1999/5/7, Pr.Pracy 1999/4/31). Oznacza to oczywiście, iż podstawą ustaleń Sądu drugiej instancji mogą być te same dowody, które przeprowadził Sąd pierwszej instancji, których jednak ocena dokonana przez Sąd drugiej instancji doprowadziła ten Sąd do odmiennych ustaleń.

Po drugie zdaniem Sądu Apelacyjnego nie jest trafny pogląd Sądu Okręgowego, iż umowa dzierżawy zawarta niezgodnie z art. 28 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.) jest nieważna. Art. 28 ustawy nie stanowi podstawy do oceny zawartych umów pod kątem ich ważności, lecz ma jedynie znaczenie w zakresie rozkładu ciężaru dowodu - o czym niżej. Przy przeprowadzeniu oceny dowodów w sprawie pod kątem prowadzenia przez skarżącego działalności rolniczej trzeba mieć na względzie precyzyjne rozumienie tej działalności, zasady dowodzenia tej okoliczności i wszystkie okoliczności niniejszej, konkretnej sprawy. Poza sporem w sprawie było, iż podstawą wydania zaskarżonej decyzji było przyjęcie przez rolniczy organ rentowy, iż renta skarżącego była mu wypłacana mimo istnienia podstawy do jej zawieszenia, z uwagi właśnie na prowadzenie działalności rolniczej (art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.). Definicję działalności rolniczej zawiera art. 6 pkt 3 ustawy, która za takową rozumie działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej. Ustawa wprowadza domniemanie, które jest usuwalne. I tak przepis art. 28 ust. 4 ustawy stanowi, że uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wydierzawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie nie będącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b) lub c). 2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Stosownie do art. 2. ust. 1. ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2013 r. poz.1381) za gospodarstwo rolne uważa się obszar gruntów, o których mowa w art. 1, o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki, nieposiadającej osobowości prawnej.

Ważne jest jednak, iż cytowany powyżej przepis art. 28 ust. 4 nie modyfikuje pojęcia prowadzenia działalności rolniczej, ani też nie definiuje wyczerpująco pojęcia nieprowadzenia działalności rolniczej. Prowadzenie bądź nieprowadzenie działalności rolniczej należy do sfery faktu. Ułatwienie dowodowe, o którym mowa wyżej polega na tym, że rolnicy będący właścicielami gospodarstw wymienionych w tym przepisie nie muszą wykazywać, że nie prowadzą działalności rolniczej – fakt ten uznaje sam ustawodawca. Ciężar dowodu obciąża natomiast nie wymienionych w tym przepisie rolników posiadających grunty rolne, jeżeli chcą wykazać, iż nie prowadzą działalności rolniczej. Wpłata zatem części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu ustawy faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy - i fakt ten wykazał - nie ulega zatem zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy (por. 2004.05.06 uchwała SN II UZP 5/04 OSNP 2004/22/389, wyr. SN z dnia 08.0.1.1997r II UKN 39/96).

Odnosząc powyższe do sprawy niniejszej zdaniem Sądu Apelacyjnego materiał dowodowy zebrany w sprawie oceniony zgodnie z art. 233 §1 k.p.c. prowadzi do wniosku, iż w istocie skarżący nie prowadzi (i nie prowadził w spornym okresie) działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy czyli działalności w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej. W tym zakresie nie jest bez znaczenia już sam fakt podzielenia posiadanej przez skarżącego nieruchomości działki nr (...) o pow. 1,58 ha (k.5) na 8 działek decyzjami z 9 lutego 2009 r. i 25 lutego 2009 r. wydanymi przez Burmistrza C. z niewątpliwym zamiarem sukcesywnego sprzedawania nowoutworzonych działek jako budowlanych. Takiego podziału działek, którego dokonanie pociąga za sobą istotne koszty (prace geodezyjne) nie przeprowadza się w celu prowadzenia działalności rolniczej lecz w celu bardziej korzystnego zbycia potencjalnym inwestorom. W świetle ustaleń Sądu Okręgowego pierwszą z tych działek zbyt małżonkom L. 22 kwietnia 2009 r. (k. 5 akt notarialny), a następną W. A. (k. 44,54). Jedna z wydzielonych działek miała stanowić drogę dojazdową do pozostałych. Pozostałe 5 działek łącznie o powierzchni przekraczającej nieco ponad 1 ha (1.05 ha) zdaniem Sądu Apelacyjnego również nie służyły do prowadzenia działalności rolniczej, lecz oczekiwały na kolejnych nabywców chętnych do ich zabudowy.(Sprzedane działki zostały zabudowane) .

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ma w sprawie większego znaczenia dla oceny charakteru tychże działek umowa dzierżawy z dnia 24 maja 2013 r. zawarta między skarżącym a K. G. (1), gdzie nazwano je gospodarstwem rolnym. Umowa ta bowiem stanowiła jedynie doraźną próbę rozwiązania problemu, jaki już powstał w związku z tym, że formalnie rzecz biorąc w posiadanie skarżącego wróciła nieruchomość przekraczające 1 ha. Zawarcie tej umowy w okolicznościach niniejszej sprawy wcale zatem nie świadczy o prowadzeniu na tych gruntach działalności rolniczej. Umowa ta była już bowiem skutkiem kwestionowania przez organ rentowy prawa wnioskodawcy do części uzupełniającej jego renty. W zakresie prowadzenia działalności rolniczej na spornych gruntach trzeba jeszcze zauważyć, iż mimo formalnego figurowania gruntów stanowiących sporny grunt jako grunty orne w istotnej części grunty te są zarośnięte lasem (k.28) . Fakt ten wynika z zeznań K. G. (1) , która miała działki te wydzierżawić , a która podała (k. 44) ,że z działek tych bierze drewno, jak i ze złożonych do akt zdjęć, co do których nie kwestionowano, iż dotyczą one przedmiotowej nieruchomości. Zeznanie to zdaniem Sądu Apelacyjnego nie świadczy o prowadzeniu na tym gruncie działalności rolniczej lecz świadczy o tym, że rośnie tam drzewo nadające się na opał. W tych okolicznościach również sam fakt płacenia za te grunty podatku rolnego nie świadczy o prowadzeniu działalności rolniczej, a jedynie o tym, iż dotychczas skarżący nie uzyskał wyłączenia tych gruntów z gruntów podlegających podatkowi rolnemu. Nie ulega jednak wątpliwości, iż już w dniu 11 sierpnia 2008 r. uzyskał decyzję Burmistrza miasta C. o warunkach zabudowy (k.50).

W kontekście całego materiału dowodowego zgromadzanego w sprawie o prowadzeniu działalności rolniczej nie świadczy również stan zdrowia skarżącego, który od lat uprawniony był do renty rolniczej, której przesłanką jak wiadomo jest całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym (art. 21 ust. 1 ustawy) . Również ostatnio

przebył zawał i przebywał w szpitalu od 31.12.2013r. do 7.01.2014r. (k.41 protokół rozprawy). Wprawdzie samo zdarzenie miało już po okresie, którego dotyczy zaskarżona decyzja, tym niemniej niewątpliwie potwierdza ono pogarszający się stan zdrowia skarżącego i czyni uprawnionym twierdzenia, że rozwiązanie umowy dzierżawy z R. S. w dniu 19 marca 2009 r. , podział przedmiotowej nieruchomości na 8 działek , sprzedaż części z nich wiązać należy z jego niezdolnością do prowadzenia działalności rolniczej. Zresztą nie bez znaczenia w tym zakresie jest już sam fakt uprzedniego zawarcia umowy dzierżawy z R. S. w 2003 (k.49 a.r.) , który przecież świadczy o zaniechaniu prowadzenia działalności rolniczej od tej daty. Rozwiązanie zatem tej umowy po kilku latach, kiedy stan zdrowia wnioskodawcy z wiekiem ulegał dalszemu pogorszeniu nie sposób łączyć z zamiarem wznowienia działalności rolniczej. Jak wcześniej wskazano łączyć to niewątpliwie należy z zamiarem podziału nieruchomości i jej sprzedaży w postaci wydzielonych działek.

Reasumując powyższe rozważania w spornym okresie skarżący nie prowadził działalności rolniczej w rozumieniu ustawy (art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy) ,a zatem nie zachodziły przesłanki do zawieszania uzupełniającej części renty rolniczej (art. 28 ust. 3 ustawy) ,a tym samym wypłacone świadczenie nie było świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.).

W tym stanie rzecz Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1344 ze zm.).